

**EELARVENÕUKOGU ARVAMUS
AASTATE 2023–2026 STRUKTUURSE
EELARVEPOSITSIOONI EESMÄRKIDE KOHTA**

Sisukord

Arvamus	3
Seletuskiri	4
Hinnang 2023.–2026. aasta struktuurse eelarvepositsiooni eesmärkidele	4
Eriteema. Eesti majanduse ilmakaart.....	10

Eelarvenõukogu
Estonia pst 13, 15095 Tallinn
+372 668 0661
info@eelarvenoukogu.ee
www.eelarvenoukogu.ee

Arvamus

Riigi eelarvestrateegia koostamisel aastateks 2023–2026 on valitsus otsustanud struktuurset eelarvepositsiooni mitte parandada, ega ka halvendada, võrreldes 2022. aastaga. Rahandusministeeriumi hinnangul ulatub valitsussektori struktuurne eelarvepuudujääk sel aastal 2,6%ni SKPst. Seega on loobutud struktuurse puudujäägi vähendamise eesmärgist, mida veel kevadel stabiilsusprogrammis oluliseks peeti.

Selline eesmärgipüstitus on võimaldanud valitsusel suurendada valitsussektori eelarvepuudujääki järgmisel neljal aastal ligikaudu 2,9 miljardi euro võrra võrreldes rahandusministeeriumi suvise prognoosiga. Täiendavat puudujääki põhjendatakse kaitsekulutuste tõstmise, peretoetuste suurendamise ja elektrihinna tõusu kompenseerimise vajadusega.

Sellises mahus kuluotsuste lisandumine eelarvearutelude käigus on erakordne, mistõttu soovitas eelarvenõukogu rahandusministeeriumil koostada koos riigi eelarvestrateegiaga täiendava makromajanduse prognoositsenaariumi. Seda on rahandusministeerium teinud ja eelarvenõukogu on selle ka heaks kiitnud.

Eelarvestrateegia sisaldab uusi püsiva loomuga kulusid, kuid mitte uusi püsivaid tululiike. Kokku ulatub järgmise nelja aasta prognoositav eelarvepuudujääk 5,4 miljardi euronil ja valitsussektori tänane võlakooormus (nimiväärtuses) kahekordistub. Eelarvenõukogu mõistab erakorraliste kulutuste vajadust sel ja järgmisel aastal Ukraina sõja ning kiire hinnatõusu tõttu. Samas on oluline, et ka ajal, mil eelarveeeglid ajutiselt ei kehti ja kulusurve on suur, juhita riigirahandust vastutustundlikult. Seega oleks vaja keskpikas vaates leida ka selliseid kulude katteallikaid, mis ei oleks vaid laenu raha.

Eelarve-eesmärkide kohta hinnangu kujundamisel on eelarvenõukogu lähtunud eeldusest, et eelarveeeglid jõustuvad senisel kujul taas 2024. aastast. See tähendab, et pärast 2023. aastat tuleks struktuurset eelarvepuudujääki vähendada igal aastal vähemalt 0,5 protsendipunkti võrra. Rahandusministeeriumi prognoosi järgi on Eesti majanduse väljavaade selleks ajaks piisavalt paranenud.

Seetõttu on eelarvenõukogu hinnangul riigi 2023.–2026. aasta eelarvestrateegias eelarveeeglitega kooskõlas vaid 2023. aastaks seatud eelarve-eesmärk, aga mitte 2024.–2026. aasta struktuurse eelarvepositsiooni eesmärgid. Kui 2023. aasta struktuurseks puudujäägiks kujuneb 2,6% SKPst, pidanuks järgnevatel aastatel eesmärgid olema vastavalt 2,1%, 1,6% ja 1,1% SKPst. See tähendab, et aastatel 2024–2026 kokku 1,3 miljardi euro võrra väiksemat nominaalset eelarvepuudujääki.

Kui rahandusministeeriumi prognoosi järgi valitsussektori struktuurne puudujääk 2023. aastal ei suurene, siis nominaalne puudujääk suureneb käesoleva aastaga võrreldes ligikaudu poole miljardi euro võrra. Selline eelarvepoliitika hoiab ei toeta rahapoliitikat võitluses inflatsiooniga.

Viimaseks, eelarvenõukogu ei pea kohaseks praegust olukorda, kus riigirahanduse pikemaajalisi eesmärke seatakse kaks korda aastas (kevadel stabiilsusprogrammis ja sügisel eelarvestrateegias), kusjuures need plaanid ei ole omavahel siduvad ega nendes seatud eelarve-eesmärgid siduvad pikemas plaanis. Seetõttu leiame, et varasem süsteem, kus mõlemad riigirahanduse mitmeaastased kavad lepiti kokku üheaegselt, toimis paremini.

Eelarvenõukogu esimees
Raul Eamets
Tallinnas 30. septembril 2022

Seletuskiri

Käesolev aasta on esimene, mil Euroopa Komisjonile esitatav stabiilsusprogramm ja sisepoliitiliselt oluline riigi eelarvestrateegia koostatakse üksteisest lahus ja eraldi ajal. Kui stabiilsusprogramm koostatakse jätkuvalt kevadel, siis riigi eelarvestrateegia koostatakse nüüd sügisel koos järgmise aasta riigieelarvega. Eelarvenõukogu hindab endiselt mõlemat dokumenti ning täpsemalt seda, kas järgmiseks neljaks aastaks seatud eelarve-eesmärgid vastavad eelarvereeglite nõuetele.

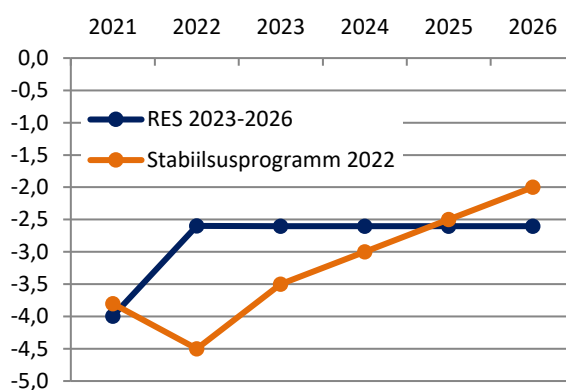
Hinnang 2023.–2026. aasta struktuurse eelarvepositsiooni eesmärkidele

Eesmärkide seadmine

2022. aasta kevadel koostatud stabiilsusprogrammis seadis valitsus eesmärgiks, et 2023. aasta struktuurne eelarvepuudujääk ei ületaks 3,5% SKPst ja et puudujääk väheneks igal järgneval aastal 0,5 protsendipunkti (pp) võrra. Eesmärkide saavutamisel oleks struktuurne eelarvepuudujääk seega vähenenud 2026. aastaks 2%ni SKPst. Kevadel eelarve-eesmärke seades lähtus valitsus eeldusest, et eelarvereeglid jõustuvad taas 2023. aastast ning muutumata kujul. Nende eelduste täitudes (ja juhul, kui 2022. aasta puudujääk ei oleks kujunenud väiksemaks kui 4% SKPst) olid eelarvenõukogu hinnangul stabiilsusprogrammis seatud eelarve-eesmärgid kooskõlas kehtiva riigieelarve seadusega.

2022. aasta suveks oli teada, et eelarvereeglite vabastusklausel kehtib ka 2023. aastal. Kuid siiani pole veel teada, millal ja millisel kujul eelarvereeglid uuesti jõustuvad.¹ Kui kevadel koostatud stabiilsusprogrammis seadis valitsus eelarvepositsiooni eesmärgid viisil, et eelarvereeglite (oodatava) jõustumise järel hakkaks struktuurne eelarvepuudujääk nõuetekohaselt vähenema, siis sel sügisel riigi eelarvestrateegias seatud eelarve-eesmärgid struktuurse puudujäägi vähenemist enam ette ei näe.

Riigi eelarvestrateegia koostamisel aastateks 2023–2026 on valitsus otsustanud struktuurset eelarvepositsiooni mitte parandada, ega ka halvendada, võrreldes 2022. aastaga. Rahandusministeeriumi suvise prognoosi järgi ulatub valitsussektori struktuurne puudujääk sel aastal 2,6%ni SKPst. Seega on valitsus otsustanud hoida struktuurset puudujääki 2,6% tasemel kogu eelarvestrateegia perioodil (vt joonis 1).

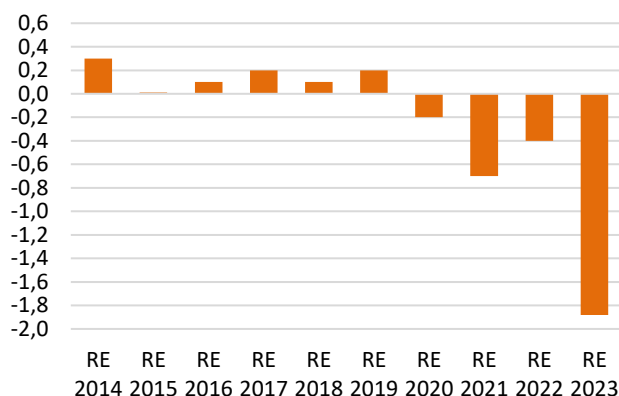
Joonis 1. Valitsussektori struktuurse eelarvepositsiooni eesmärgid aastateks 2023–2026 (% SKPst)

Allikas: rahandusministeerium

¹ Euroopa Komisjon avaldab oma ettepanekud Euroopa Liidu uute eelarvereeglite kohta oktoobri lõpus. Sellele järgnevad liikmesriikide arutelud ja võimalike muudatuste jõustamine seadusandluses, mille kestust on hetkel keeruline prognoosida.

Muutused võrreldes rahandusministeeriumi 2022. aasta suvise majandusprognosisga

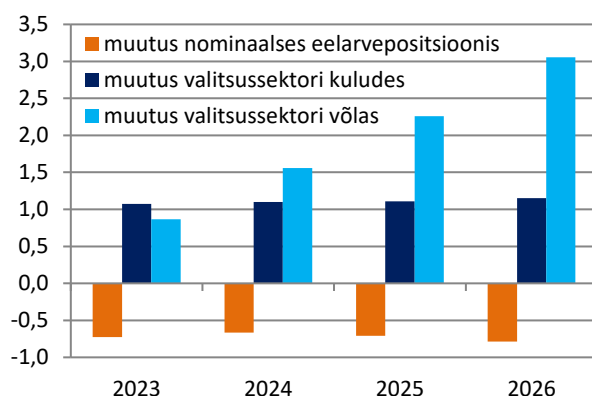
Kuna rahandusministeeriumi 2022. aasta suvise prognoosi järgi ei ületanud valitsussektori struktuurne puudujääk järgnevatel aastatel kordagi 1% SKPst, siis tähendas selline eesmärgipüstitus, et 2023. aasta riigieelarve ja eelarvestrateegia koostamisel oli võimalik valitsussektori eelarvepuudujääki suurendada järgmisel neljal aastal ligikaudu 2,9 miljardi euro võrra. Sellises mahus kuluotsuste lisandumine suvisele prognoosile on erakordne. Kui 2023. aastal ulatub suveprognoosile lisandunud otsuste eelarvemõju 1,9 protsendipunkti SKPst (vt joonis 2), siis jääb see ka igal järgneval prognoosiaastal vahemikku 1,6–1,8 pp.

Joonis 2. Riigieelarve arutelu käigus suveprognoosile lisandunud otsuste mõju eelarvepositsioonile (pp)

Allikas: rahandusministeerium

Seetõttu soovitas eelarvenõukogu, et riigi eelarvestrateegia aastateks 2023–2026 sisaldaks ka rahandusministeeriumi uuendatud makromajandusprognoosi. Nagu eelarvenõukogu selgitas, oli rahandusministeeriumi suvises prognoosis oluliselt alahinnatud valitsussektori kulude mahtu, eelarvepuudujääki ja võlakooormust 2023.–2026. aastal, mis omakorda avaldab mõju teistele prognoositavatele majandusnäitajatele. Võrreldes suveprognoosiga on riigi eelarvestrateegias valitsussektori kulude maht igal aastal umbes miljardi euro võrra suurem, nominaalne eelarvepuudujääk keskmiselt 700 miljoni euro võrra suurem ja valitsussektori võlg 2026. aastaks kolme miljardi euro võrra suurem (vt joonis 3).

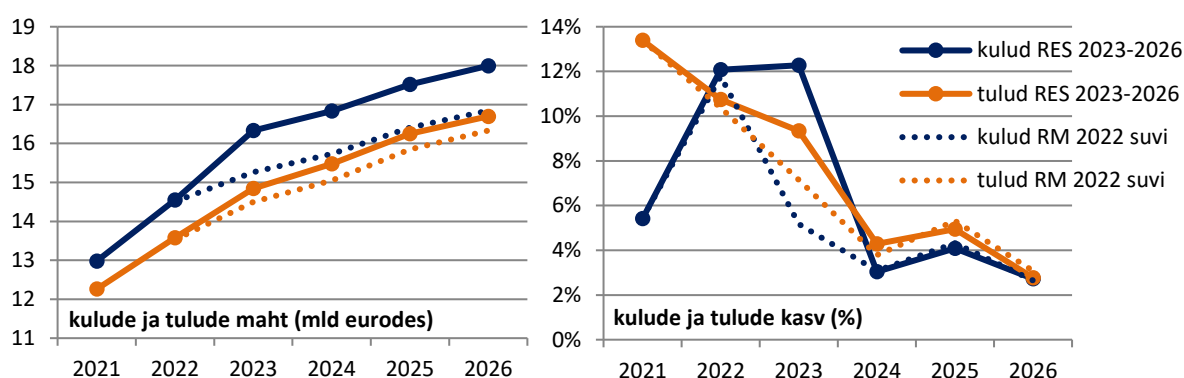

Joonis 3. Muutused valitsussektori kulude, nominaalse eelarvepositsiooni ja võla prognoosis võrreldes rahandusministeeriumi 2022. aasta suvise majandusprognosisga (mld eurot)

Allikas: rahandusministeerium

Koos riigi eelarvestrateegiaga aastateks 2023–2026 valmis rahandusministeeriumil ka uus makromajanduse prognoosistsenaarium, milles võeti aluseks kõige viimased teadmised uue valitsuskoalitsiooni kavandatavatest eelarvemeetmetest ning uuendatud hinnang valitsussektori palgakulude, tarbimise ja investeeringute arengule. Eelarvenõukogu kiitis rahandusministeeriumi uue makrostsenaariumi heaks, pidades seda oluliseks sisendiks riigieelarve ja eelarvestrateegia edasisel arutelul.

Eelarvestrateegia sisaldab uusi püsiva loomuga kulusid (nagu laste- ja peretoetuste suurendamine, avaliku sektori palgatõusud, tulumaksuvaba miinimumi tõstmine), kuid mitte uusi püsivaid tululiike. Kui suveprognoosis eeldati valitsussektori kulude kasvuks 2023. aastal 5,2%, siis nüüd koguni 12,3% (vt joonis 4). Seejuures kasvab kapitali kogumahutus (ehk investeeringud) 27,1%, hüvitised töötajatele 16,9%, vahetarbimine 15,5% ja rahalised sotsiaalsiirded 10,9%. Ettevaates ületavad kulud tulusid igal aastal 1,3–1,5 miljardi euro võrra. Eelarvenõukogu hinnangul oleks riigirahanduse jätkusuutlikkuse tagamiseks vaja keskpikas vaates leida ka selliseid kulude katteallikaid, mis ei oleks vaid laenu raha.

Joonis 4. Valitsussektori tulude ja kulude maht ning kasv RES 2023–2026 järgi

Allikas: rahandusministeerium

Eelarvepositsiooni kujunemine 2023.–2026. aastal

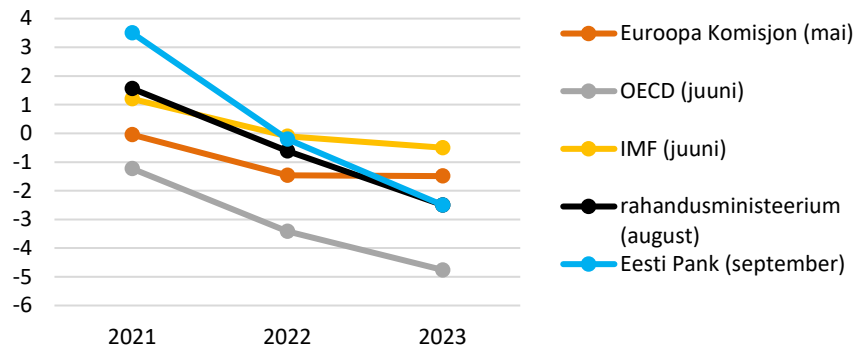
Rahandusministeeriumi struktuurse eelarvepuudujäägi prognoos 2022. aastaks lähtub eeldusest, et nominaalne puudujääk ulatub sel aastal 971 miljoni euro ehk 2,7%ni SKPst ning et SKP lõhe on negatiivne, moodustades 0,6% SKPst (vt tabel 1). Seniste andmete põhjal 2022. aasta kohta oli poole aasta möödudes valitsussektori eelarvepositsioon veel tasakaalulähedane. Statistikaameti andmetel ületasid esimesel poolaastal valitsussektori kulud tulusid vaid 30 miljoni euro võrra; rahandusministeeriumi hinnangul seitsme kuu järel vaid 50 miljoni euro võrra. Seejuures prognoosib ministeerium teiseks poolaastaks maksumulude jätkuvat ülelaekumist võrreldes 2022. aasta riigieelarve või lisaelarvega. Eelarvepositsiooni oodatavat halvenemist selgitatakse peamiselt 2022. aasta lisaelarve kulumeetmete elluviimisega.

Tabel 1. Valitsussektori struktuurse eelarvepositsiooni kujunemine aastatel 2022–2026

	2022	2023	2024	2025	2026
nominaalne positsioon (mln eurodes)	-971	-1489	-1350	-1272	-1299
nominaalne positsioon (% SKPst)	-2,7	-3,9	-3,3	-3,0	-3,0
potentsiaalse SKP kasv (%)	3,2	2,5	1,9	1,8	1,9
SKP lõhe (% pot. SKPst)	-0,6	-2,5	-1,4	-0,8	-0,6
tsükliline komponent (% SKPst)	-0,3	-1,2	-0,7	-0,4	-0,3
ühekordsed meetmed (% SKPst)	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
struktuurne positsioon (% SKPst)	-2,6	-2,6	-2,6	-2,6	-2,6

Allikas: rahandusministeerium

Rahandusministeeriumi hinnangul SKP lõhe 2023. aastal süveneb järsult, kuid hakkab seejärel sulguma, jõudes 2026. aastaks tagasi tänasele tasemele. Mõistetavalt on hetkeoludes keeruline prognoosida, milline võiks olla Eesti majanduse potentsiaalne tootmistaht ja kui kaugele sellest jääb lähiaastate tegelik majandusareng. Eelarvenõukogu hinnangul ei andnud 2022. aasta esimese poolaasta andmed veel märku sellest, et Eesti majandusüksik oleks pöördunud (vt eriteema), ent prognoosijad eeldavad majandusolude jahenemist teisel poolaastal. Peamiste analüüsiuasutuste kõige hilisemad hinnangud (vt joonis 5) näitavad, et 2022. aastal kujuneb Eesti SKP lõhe taas negatiivseks ning pigem süveneb 2023. aastal.

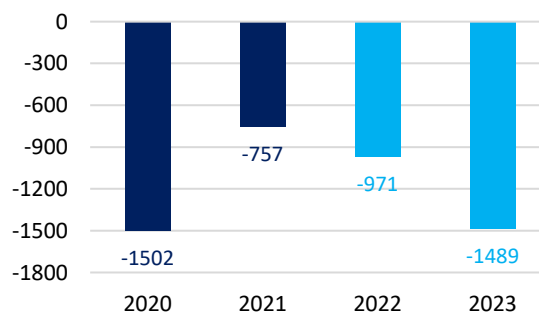
Joonis 5. Eri institutsioonide hinnangud Eesti SKP lõhele aastatel 2021–2023 (% SKPst)

Allikad: Eesti Pank, Euroopa Komisjon, IMF, OECD, rahandusministeerium

Ehkki rahandusministeeriumi SKP lõhe prognoos paigutub teistega võrdluses keskmike hulka, on hinnangute vahemik siiski märkimisväärselt lai, mis paraku muudab ka ebakindlaks valitsussektori struktuurse eelarvepositsiooni mõõdiku kasutamise riigirahanduse eesmärkide seadmisel. Kui sisestada rahandusministeeriumi struktuurse eelarvepositsiooni meetodikasse teiste asutuste SKP lõhe hinnangud (ja muud eeldused valida ministeeriumi prognoosist), siis erinevad 2022. aasta eelarvepositsiooni hinnangud üksteisest umbes 1,5 pp ulatuses ja 2023. aasta hinnangud koguni 2 pp ulatuses.

Vastavus eelarvereeqlitele

Ehkki prognooside paikapidavusel *struktuurne* eelarvepuudujääk 2023. aastal (ja edaspidi) ei suureneks, tähendab selline eesmärgipüstitus siiski *nominaalse* eelarvepuudujäägi märkimisväärselt suurenemist järgmisel aastal. Seega liigub valitsussektori nominaalne eelarvepositsioon 2022. ja 2023. aastal taas tasakaalust kaugemale, mitte lähemale (vt joonis 6). Kui mitmed rahvusvahelised institutsioonid on soovitanud 2023. aasta eelarvepoliitika kujundamisel riikidel valida kitsendava hoiaku, et toetada rahapoliitika püüdlusi hinnatõusu pidurdamiseks, siis Eesti valitsussektori nominaalne eelarvepuudujääk suureneb järgmisel aastal ligikaudu poole miljardi euro võrra võrreldes käesoleva aastaga.

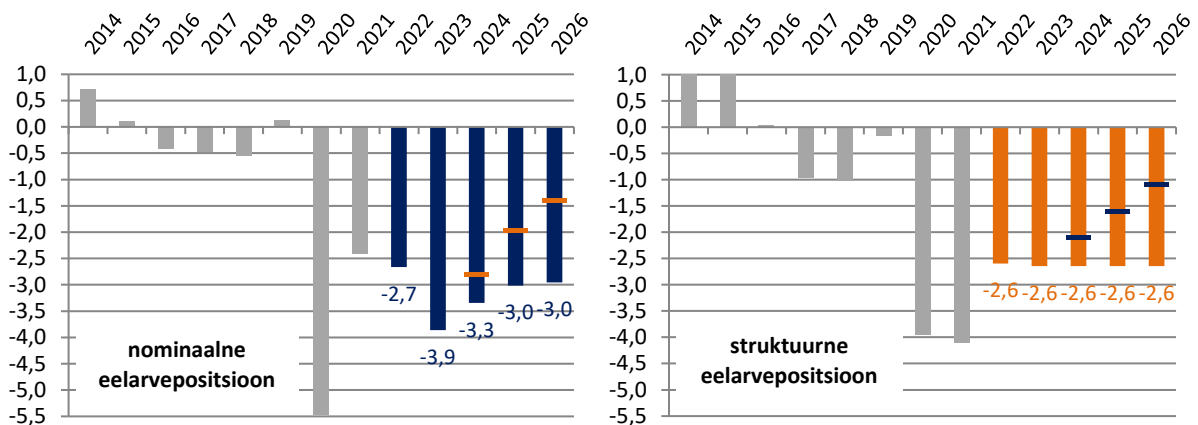

Joonis 6. Valitsussektori nominaalne eelarvepositsioon 2020–2021 ja prognoos 2022–2023 (mln eurot)

Allikad: rahandusministeerium, statistikaamet

Euroopa Liidu ja Eesti eelarveregolid, mis seavad piiri eelarvepuudujäägi ja võlakoormuse lubatud tasemele, on olnud peatatud alates pandeemia puhkemisest 2020. aasta kevadel. 2023.–2026. aasta riigi eelarvestrateegia on koostatud teadmise, et eelarvereguleid ei jõustata ka veel 2023. aastal. Kuna tänaseks pole selgust, millal ja millisel kujul need uuesti jõustuvad, on eelarvenõukogu oma hinnangu koostamisel lähtunud eeldusest, et reeglid jõustuvad taas 2024. aastast ning praegusel kujul. See tähendab, et pärast 2023. aastat tuleks struktuurset eelarvepuudujääki vähendada igal aastal vähemalt 0,5 pp võrra. Rahandusministeeriumi prognoosi järgi on Eesti majanduse väljavaade selleks ajaks piisavalt paranenud.

Seega tulnuks 2024.–2026. aastaks seada valitsussektori struktuurse eelarvepuudujäägi eesmärgiks vastavalt 2,1%, 1,6% ja 1,1% SKPst (vt joonis 7). Nii kujunenuks ka 2024. aasta nominaalne puudujääk väiksemaks kui 3% SKPst (vastavalt Maastrichti nõuetele). Riigieelarve ja eelarvestrateegia väljatöötamisel on lisandunud suveprognoosile valitsuse otsuseid, mis on suurendanud aastate 2023–2026 eelarvepuudujääki kokku umbes 2,9 miljardi euro võrra. Seda on ligikaudu 1,3 miljardi euro võrra rohkem võrreldes stsenaariumiga, kus valitsus oleks soovinud eelarve-eesmärkide seadmisel kinni pidada pandeemia eel kehtinud eelarveregulate miinimumnõuetest.

Joonis 7. Valitsussektori eelarvepositsiooni prognoos aastateks 2022–2026 (% SKPst)

Allikas: rahandusministeerium

Järgmise nelja aasta prognoositav eelarvepuudujääk ulatub kokku 5,4 miljardi euroni, mis on peaaegu sama suur, kui Eesti valitsussektori praegune võlakoormus kokku (2022. aasta teise kvartali seisuga 5,7 miljardit eurot). 2023.–2026. aasta riigi eelarvestrateegia järgi ulatub valitsussektori võlg 2026. aasta lõpuks 26,2%ni SKPst ehk 11,5 miljardi euroni, seega võlg ligikaudu kahekordistub nimiväärtuses.

Kokkuvõttes on eelarvenõukogu hinnangul 2023.–2026. aasta riigi eelarvestrateegias eelarveregulatega kooskõlas vaid 2023. aastaks seatud eelarve-eesmärk, aga mitte aastate 2024–2026 struktuurse eelarvepositsiooni eesmärgid.

Eelarvenõukogu hinnangul on tähtis, et ka ajal, mil eelarvereguleid ajutiselt ei kehti ja kulusurve on suur, lähtutakse riigirahanduse juhtimisel vastutustundliku eelarvepoliitika põhimõtetest. Ajutiste lisakulude tegemisel laenuvahendeid kaasates on tähtis, et need oleksid hästi põhjendatud ja täpselt sihitud. Püsivate lisakulude tegemisel tuleb nende katteks leida ka püsivaid lisatulusid. Vastasel juhul on oht, et valitsussektori tulude ja kulude struktuur nihkub püsivalt paigast ning hakkab üheskoos kiire hinnatõusuga kahjustama Eesti majanduse konkurentsivõimet.

Eesmärkide seadmise protseduur

Jättes kõrvale järjestikuste kriisidega kaasnenud eriolukorrad Eesti riigirahanduse juhtimisel (lühemad prognoosid, kolm lisaelarvet, eelarvestrateegia nihkumine 2020. aastal), on tänaseks välja kujunenud süsteem, kus valitsus peab keskpika perioodi eelarvepositsiooni eesmärke seadma kaks korda aastas: kevadel stabiilsusprogrammis ja sügisel riigi eelarvestrateegias. Seejuures ei ole need kaks dokumenti omavahel siduvad ega nendes seatud eelarve-eesmärgid siduvad pikemas vaates, mis sisuliselt tähendab, et riigirahanduse nelja aasta eesmärke on võimalik ümber teha iga poole aasta tagant.

Lisaks võib 2022. aasta näitel eeldada, et ka edaspidi ei pruugi stabiilsusprogrammi koostamisele eelneva sarnase põhjalikkusega poliitiline läbirääkimiste protsess, kui sügiseti riigi eelarvestrateegiat koostades.

Kuna pikemaks ajaks seatud eelarve-eesmärgid peaksid teavitama avalikkust valitsuse plaanidest eelarvepoliitika kujundamisel, pakkudes seeläbi ettevaates kindlust ja stabiilsust, ei ole eelarvenõukogu hinnangul praegusel kujul tegemist parima lahendusega. Eelarvenõukogu arvates võiks riigi finantsjuhtimises püüelda selle poole, et keskpika perioodi eelarvepositsiooni eesmärke seatakse läbimõeldult korra aastas ning et valitud eesmärgid oleksid püsivama loomuga.

Tänane Eesti poliitilise otsustamise kultuur peaks olema juba sellisel tasemel, et neljaks aastaks kavandatud riigirahanduse plaane ei muudeta iga poole aasta tagant. Seetõttu leiame, et varasem süsteem, kus koos stabiilsusprogrammiga lepiti kokku ka riigi eelarvestrateegia järgmiseks neljaks aastaks, toimis paremini.

Üle tuleks vaadata ka eelarvenõukogu ülesannete paigutus riigi finantsjuhtimise ajakavas. Seni on eelarvenõukogu kutsutud valitsusse tutvustama oma arvamust eelarvepositsiooni eesmärkide kohta samal päeval, kui toimub nende eesmärkide kinnitamine. See aga ei jäta valitsusele sisulist võimalust eelarvenõukogu seisukohtadega arvestada. Seejuures saab eelarvenõukogu oma seisukoha kujundamiseks vajalikele materjalidele ligipääsu üldjuhul vaid mõned tööpäevad varem. Riigi eelarvestrateegias seatud eelarve-eesmärke pole siiani kordagi muudetud vastavalt eelarvenõukogu soovitudele, ehkki ka juba kahel varasemal korral pole seatud eesmärgid vastanud täielikult kehtivale riigieelarve (baas)seadusele.²

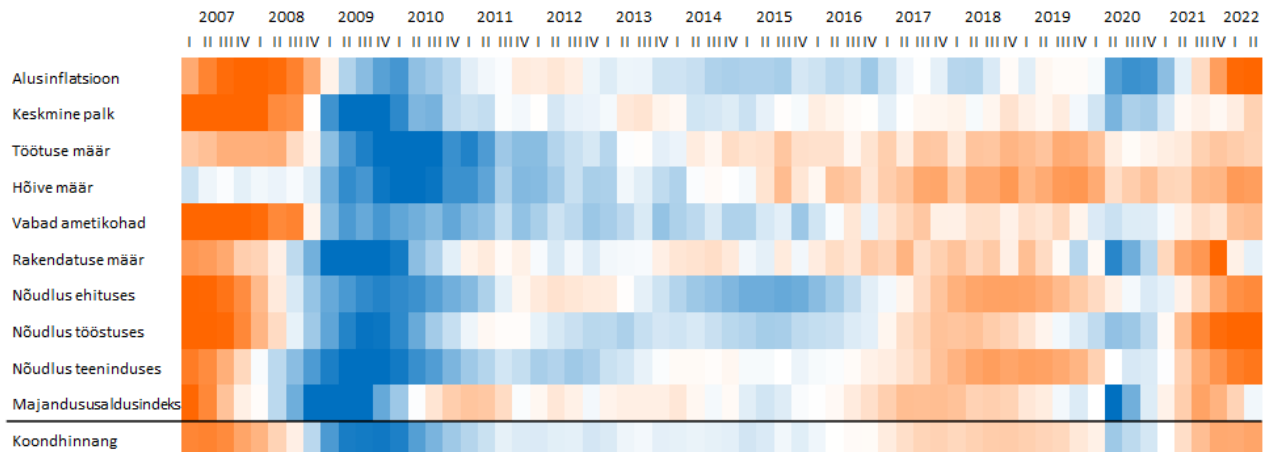
Samuti on teada, et pärast rahandusministeeriumi majandusprognoosi valmimist asub valitsus kohe selle alusel välja töötama kas stabiilsusprogrammi või järgmise aasta riigieelarvet ja eelarvestrateegiat, ootamata ära eelarvenõukogu arvamust majandusprognoosi kohta, mis ilmub kahe nädala jooksul pärast prognoosi valmimist. Selline kord saab töötada vaid juhul, kui eelarvenõukogu arvamus kujuneb tagantjärele positiivseks. Sel sügisel ei kiitnud eelarvenõukogu rahandusministeeriumi suvist prognoosi heaks, kuid valitsus oli juba selle alusel koostamas 2023. aasta riigieelarvet ja riigi eelarvestrateegiat aastateks 2023–2026. Eelarvenõukogu leiab, et praeguses ajakavas ei ole piisavalt arvestatud võimalusega, et eelarvenõukogu hinnang võib kujuneda negatiivseks. Ideaalis peaks valitsus võtma eelarvedokumentide koostamise aluseks majandusprognoosi, mille eelarvenõukogu on enne heaks kiitnud.

---

² 2017. aasta kevadel kavandati eelarvestrateegias järgmisteks aastateks struktuurset puudujääki, ehkki puudujäägi kavandamist võimaldav seadusemuudatus ei olnud veel jõustunud. 2019. aasta kevadel koostatud strateegias vastasid eelarvereepli nõuetele küll 2020.–2021. aastaks seatud eesmärgid, aga mitte 2022.–2023. aastaks seatud eesmärgid.

Eriteema. Eesti majanduse ilmakaart

Selleks et paremini hinnata eelarvereeplite täitmist ja rahandusministeeriumi prognoose Eesti SKP lõhe kohta, analüüsib eelarvenõukogu Eesti majandustsükli seisu. Lisaks tehnilisele SKP lõhe arvutusele jälgib eelarvenõukogu mitut lihtsamini mõõdetavat majandusnäitajat, mis kirjeldavad majanduse tsüklilist seisu. Selle analüüsi lõpptulemuse saab esitada n-ö ilmakaardi kujul (vt joonis 8), kus sinise tooni tumenemine tähistab majanduse jahtumist, oranži tooni tumenemine aga hoiatab ülekuumenemise eest.

Joonis 8. Eesti majanduse ilmakaart (I kv 2007 – II kv 2022)

Allikad: Eurostat, konjunktuuriinstituut, statistikaamet, eelarvenõukogu arvutused

Pärast majanduse kõrgkonjunktuuri 2017.–2019. aastal pöördus majandustsükli seis 2020. aasta algul, kui koroonaviiruse levik ja sellega kaasnenud piirangud tõid nii Eestis kui ka mujal maailmas kaasa majanduslanguse. Statistikaameti täpsustatud andmetel jäi 2020. aasta majanduslangus siiski väiksemaks, kui esialgselt mõõdeti: 3% asemel kahanes Eesti majanduse reaalmaht vaid 0,6%. Ilmakaardi koondhinnangu järgi on Eesti majanduse konjunktuur seejärel igas järgnevas kvartalis paranenud.

2022. aasta esimeses pooles on majanduse tsükliline seis püsinud tugev, millele viitavad nii tööturunäitajad kui ka nõudluse küsitlusandmed. Kuna kiirenevat inflatsiooni seostatakse üldjuhul majanduse ülekuumenemisega, siis on viimaste kvartalite koondhinnangut tehniliselt toetanud ka hindade tõus. Prognoosijate hinnangul võib Eesti majandusolude halvenemist oodata teisel poolaastal. Ilmakaardi põhjal on esimesi jahenemise märke 2022. aasta teise kvartali andmetes näha tööstussektori rakendatuse määras ja majandusosalduksis.